

Йордан Йовков
Бялата алаша

Работата на кладенеца се повтаряше, беше една и съща: макарата скриптеше остро, високо, като че се оплакваше; из кладенеца, черно като змия, изплетено от кожени ремъци, намазано с катран да не съхне, излизаше нагоре въжето и се навиваше на келевото, в което пък беше впрегната алашата – един бял едър кон. Конят обикаля в кръг, а след него върви и го кара Митко, сестреникът на Василя. Бос, с подигнати крачоли и напрашени нозе, мургав и лишав, с живи черни очи, той е щастлив, че върши важна работа, и върви в самите стъпки на коня.

Пет-шест пъти трябва да се обиколи, докато излезе пълният, надут и лъснат тулум. Докато чичо Митуш го излсев олуците и пусне пак въжето, конят и Митко чакат малко настрана. След туй започва как същото: конят обикаля, макарата скрипти плачливо, Митко върви в стъпките на коня.

Покаякога конят се поотпуща и едвам-едвам пристъпя. Тогаз чичо Митуш, който седи отгоре на каменната софра, извиква:

– Карай, Митко! Карай, че окъсняхме!

Митко захваща да шиба коня с камшика, забравя се и продължава да го шиба и тогаз, когато вече няма нужда. Това гневи коня, той става неспокоен и все със свити уши, гледа назад – следи какво прави момчето.

Отдавна вече той бял кон вади вода на същия той кладенец. Вече по това, че е бял, познава се, че е стар, тъй като белите коне не се раждат бели, а отканало биват сиви и побеляват, когато поостарят. Едно време той кон (тогава той беше сив, на черни пръстени) беше го яздил старият господар, хаджи Петър. Немалко години наред бяха го впрягали и в каруца. А като остаря, натегна и стана такъв, какъвто е сега – широк, с обла задница, като бъчва, с вгънат гръб и надебелели нозе, по глезените на които е поникнала дълга козина – направиха го алаша, туриха го давади вода.

Но нещо от предишната му красота все беше по-останало. Преди всичко – тая чиста снежна белина, като на лебед. После – като подигнеш глава, като наостреше уши и погледнеш надалеч с черните си умни очи – той имаше пак горд царствен вид, беше хубав пак той старец.

През дългия си живот той беше се научил на мъдрост, и на хитрост. Търпеше момчето, което го биеше, заради чича Митуша. Все пак, колкото пъти му прилегнеш, бягаше да пие вода на олуците (той никак не беше жаден) и влачеше подир себе си Митка, който държеше дървената закачалка на хамутя. Той избягваше дори и към поляната, като все по същия начин влачеше Митка. Чичо Митуш, с един-два удара със

закачалката, го връщаше на мястото му, а Митко, още разплакан, го шибаше с камшика.

Водопоят траеше час-два и най-после се свършваше. Тогава чичо Митуш поприбираще хамутия и го туряше отпред на коня, даваше след туй едната си длан и Митко стъпяше на нея, като на стреме. С другата си ръка чичо Митуш го качаше на коня и Митко, ухилен, вече махаше босите си крака. Сега от кладенеца до дама конят трябваше да пропуска галоп. И препускаше тежко, с голям тропот, с тежко дишане – стар беше. Но той търпеше, защото знаеше, че щом стигне до дама, веднага ще му закачат торбата с ечемика.

Но понякога старият бял кон решаваше да си отмъсти на тоя босоног дявол, който го препускаше, който го шибаше кога щяло и нещяло с камшика. И когато Митко, цял засмян, мислеше, че хвърка, конят преплиташе нозе, преструваше се, че се е спънал, че ще падне, и в туй време Митко като шомка отхвъркваше през главата му. Тревата беше мека – не му ставаше нищо.

Митко правеше и друго: като оставяше коня да пасе, вързан на въже, той махаше с ръка срещу него, дразнеше го, а конят, за да го пропъди по-скоро, свиваше уши и искаше да го ухапе. Днес тъй, утре тъй, докато конят започна, раздразнен, със свити уши, да гони Митка чак догдето стигаше въжето.

Възрастните не се бояха от него и лесно се разправяха. Но тия лоши навици останаха у коня и когато Митко си отиде и започна да ходи на училище. Хранен добре, як, силен, конят и без това, поради напредналата си възраст, беше наклонен към своеволия и злонравие. Веднаж му туриха седло – старото седло на хаджи Петра, – за да иде Васил до Сърнено. През зимата беше, на коня му дотегна да газии разтиквания сняг и направи на Василя това, което правеше на Митка; преплете нозе, препъна се и – Васил през главата му се намери на земята. Не се удари, но се уплаши, като си помисли какво можеше да стане, ако краката му бяха останали на стремената. После той видя и запомни лошия поглед на коня, с който го погледна, когато го остави и побягна.

– Тоз кон е лош кон – каза Васил, като се върна пеш в чифлика. – Тоз кон може да убие човека. Не ми трябва. Ще го продам...

И наистина, продаде го припролет. Каза, че го бил дал на един беден, дрипав селянин, който се казвал Иван Блажния. На тоя му прякор всички се смяха.

За алаша в чифлика служеше сега Циганката – една добра яка кобила, която най-добросъвестно вършеше работата си. Белия кон вече не го

споменаваха, забравиха го.

Но една сутрин през лятото, като стана, чичо Митуш видя един бял кон, че стои и чака във вратника. Чака – като че е дошел от полето и иска да го приберат. Чичо Митуш го позна: беше старият бял кон. Отслабнал беше, с изхвъркнали кокали на хълбоците, с рани по гърдите от хомотя, рани по задните му нозе, там гдето го търкало въжето. И крогтък, замислен, бавен. Сегиз-тогиз като че се събужда от дрямка, понаостря уши и поглежда чича Митуша.

Дойдоха слугите, зарадваха се на гостенина. В чифлика хамбарите бяха пълни – окачиха му пълна торба с ечемик. За три-четири деня конят се съвзе.

На четвъртия ден кучетата залаяха един нисичък селянин, с черна вета шапка, парцалив, който върте-ше един камшик, повече от канап, за да се брани. Излезе, че е Иван Блажния, дошел да търси коня.

– Какъв си ти стопанин, защо не гледаш коня – скара му се Васил. – Я какво си го направил – само кожа и кости.

Иван Блажния, черен, с рядка черна брадица, мълчеше, гузно усмихнат.

– Защо не си го хранил? Не те ли е грях?

– Е, бай Василе. Може ли да не го храня. Е, то се знае, таквиз хамбари, като вашите, ний нямаме...

Той си взе коня и си отиде. Но скоро още два пъти през същото лятото конят бега и се връща в чифлика. И все тъй го заварваше чичо Митуш – отвън вратника стои, чака.

– Слушай – каза Васил на Иван Блажния, когато тоя дойде да го търси. – Ще ти върна парите и ще си взема коня. Нали виждаш, добитъкът научен тука, тук иска да си седи.

Иван Блажния вземаше това на шега, усмихваше се.

– Не се смей, право ти казвам. Не го гледаш, бяга от тебе. Аз ще ти дам друг кон, по-добър.

– Не го давам аз, бай Василе, не си давам коня – започна Иван, като се разпали и вече не се усмихваше. – Тоз кон е тъкмо за мене, той ми гледа децата. Не съм го бил хранел... Храня го аз, но добитъка, както намери – и много яде, и малко. Пък и малко ли му е ходенето? Каква е мойта работа? Обикалям селата кое с хума, кое с дини, кое с грозде. Добре ми служи той: дий – дий, стой – стой. Добър си е той за мене. Ако не е той, пиши ме умрял – каза Иван и се усмихна.

Васил се позамисли. После каза:

– Той лошо беше се научил: хапе, хвърля. Не ти ли е направил

нещо? Ти имаш деца.

Иван се усмихна:

– Хапе ли? Хвърля ли? Какво приказваш ти? Кротък е като овчица. Шест деца имам, като го начоголят... И качат му се, и за опашката го ловят, и, дето се казва, под него минават. Нищо не дума. Децата тръгнат – и той след тях. Казваш да ти го дам, как ще ти го дам? Ами че сега децата го чакат. Като тръгнах: тейко, викат, да доведеш Белча. Белчо да си доде, Белча искаме. Тъй викат. Не си го давам аз.

– А защо бяга от тебе тогаз? – попита Васил.

– Знам ли го – позамисли се Иван. – Аз нито букаи му турям, нито пайвант го връзвам и пак не бяга. Ходи, ходи – доде си. А понякога, как да ти кажа, понякога... като че му се обръща нещо ума и тогаз бяга. С каквото въже и да го спъна, ще изяде въжето и ще избяга.

Иван постоя още малко, после се качи на коня.

– Да го гледаш добре, чу ли? – каза му Васил.

– Гледам го, бай Василе, гледам го. Само, нали ти казах, дохожда време... че му се обръща нещо ума... Хайде сбогом! Хайде останете си!

Конят тръгна и при първите си стъпки се пообърна ту откъм едната си, ту откъм другата си страна и погледна назад. После се оправи и тръгна направо из пътя.

След туй вече той не избяга и не се върна в чифлика.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: екип на abc дизайн или Мартин Митов

Публикация

Йордан Йовков, „Събрани съчинения в шест тома“, Том трети; „Български писател“,
С. 1977. Под общата редакцията на Симеон Султанов.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7834>]